

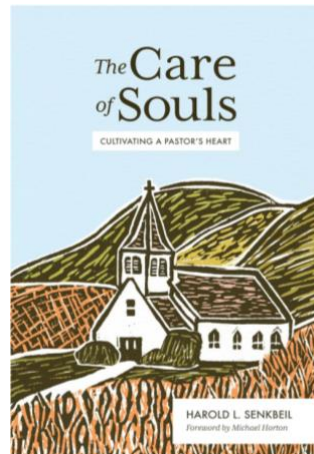
Sjælesorg over for sjælesørgeren

Af Børge Haahr Andersen, tidligere rektor på Dansk Bibel-Institut
og lærer i praktisk teologi på FIUC-K.

bha@dbi.edu

The Care of Souls. Cultivating a Pastor's Heart.
Harold L Senkbeil. Lexham Press 2019, 290 sider

For en årrække siden havde Dansk Bibel-Institut til sit årlige januarkursus besøg af en amerikansk lutheraner fra Fort Wayne. Han leverede en række fremragende foredrag inden for emnet sjælesorg. Han har skrevet en række bøger. I særklasse står hans udgivelse i sjælesorg og pastoralteologi fra 2019.

Harold Senkbeil arbejdede i 30 år som præst i det, man i Danmark nok vil kalde et landsogn. Han blev leder af centeret: Doxology. The Lutheran Center for Spiritual Care and Council. Han er associate professor ved Concordia Theological Seminary, Ford Wayne, Indiana. Ved siden af sit præstearbejde har han været en flittig forfatter til en række opbyggelige teologiske bøger. Enkelte er oversat til dansk. ”The Care of Souls” vandt i 2019 prisen som årets bog inden for Gospel Coalition. At en profileret luthersk teolog kan vinde en pris i den evangelikale sammenhæng, Gospel Coalition, er mig bekendt ikke helt enkelt. Men det viser noget om bogens styrke og evne til at nå frem med sit budskab – også uden for hans egen lutherske kontekst. Den fortjener også en stor udbredelse i en skandinavisk kontekst og kan levere et bidrag til sjælesorg og pastoralteologi, som vi for tiden efter mit skøn ikke har på de skandinaviske sprog.

Bogen er en sjælesorg over for sjælesørgeren. Undervejs i hele bogen øser Senkbeil af sin mangeårige erfaring som præst. I praksis kommer det til at betyde, at det er den pastorale vinkel, der hele tiden er over emnet sjælesorg. Han taler som præst til andre præster, men tænker undervejs også en bredere gruppe af sjælesørgere med. Dette er en fordel for den læser, som er præst eller uddanner sig til det. Andre, der arbejder med sjælesorg i menigheden, kan bruge bogen til at overveje, hvordan man integrerer den sjælesørgeriske samtale med menighedens gudstjeneste og brug af skriftemål, dåb og nadver.

I det næstsidste kapitel stiller han spørgsmålet: Hvem er hyrde for den, der er hyrde for en menighed? I den forbindelse fortæller han, hvad det har betydet for ham selv at have en hyrde, en åndelig vejleder, som har haft en unik betydning for ham selv. Man kan godt se hele bogen som et bidrag til præster og til enhver kristen, som er grebet af kaldet til at have omsorg for andres sjæl, hvad enten det gælder hjælpen indadtil i det kristne liv i arbejde og menighed, eller det gælder den kristnes kald til evangelisation og mission.

Præsentation af indholdet

Jeg har selv læst en del bøger om sjælesorg her i Skandinavien. Mange sjælesorgsbøger tager udgangspunkt i menneskers følte og erkendte behov. Der er en tendens til at definere sjælesorg meget bredt, sådan at enhver form for livshjælp og relationshjælp også er sjælesorg. Denne tilgang kommer i praksis til at betyde, at en sjælesørger ikke blot skal være en god teolog og bibellæser, men også skal være fortrolig med en række andre discipliner, psykologi, antropologi, kulturforståelse osv. De gode sjælesorgsbøger inddrager det bibelske materiale undervejs. Men jeg har savner sjælesorgsbøger, der definerer og udfolder sjælesorg ud fra den bibelske frelseshistorie og Kristus-begivenheden.

Her er Senkbeils bog anderledes. Ikke fordi han ikke er en kender af tiden, kulturen og mennesker. Det er de praktiske eksempler, han inddrager undervejs, et godt eksempel på. Men det, at han giver det bibelske materiale primat, giver hans bog en stor klarhed. Hans praktiske eksempler er meget let at overføre fra hans amerikanske kontekst til vores skandinaviske kontekst.

Kristen sjælesorg er “the Care of Souls” og “the Cure of Souls”. Han afviser, at mennesker “har” en sjæl. Den bibelske pointe er, at mennesket ”er” en sjæl. På samme måde ”har” mennesket ikke en krop. Men ”er” en krop. Denne forening er personlighed og krop er menneskes særpræg. En præsts kald er at udvise omsorg for den enkelte person i menigheden. Dette gøres bedst ved at leve i lang tid sammen med menigheden og blive medvandrer i den enkeltes livsrum og historie. Men sjælesorg er også at helbrede sjælen. Hyrden i menigheden har et kald til at stille den rette diagnose i det enkelte menneskes liv for at kunne hjælpe den enkelte ikke blot med symptomerne, men med sygdommen. Som en læge omhyggeligt lytter sig ind på den enkelte patient og foretager undersøger af kroppen, skal hyrden i menigheden lytte sig ind de sygdomme i sjælen, som den enkelte måtte have. Som en læge indimellem må iagttage en patient over tid for at kunne stille den rigtige diagnose og komme med den korrekte behandling, må en sjælesørger over tid lytte sig ind til den enkelte sjæl, sådan at han ikke blot behandler symptomer, men selve den åndelig sygdom.

Fire pejlemærker og ti teser i den sjælesørgeriske samtale

Senkbeil nævner fire vigtige pejlemærker i den sjælesørgeriske samtale, hvor målet er at lytte til den enkelte og spore sig ind på, hvad der er symptomer, og hvad der er den åndelige sygdom. En samtale er ikke et forhør. Vores opgave er ikke at grave os ind på en andens sjæls mørke sider, men at samtale, respektfuldt og lyttende. Vi skal svare på de spørgsmål, den anden stiller, og vi skal lytte os ind på den anden ved at stille gode og tillidsvækkende spørgsmål.

Det første, sjælesørgeren skal lægge mærke til, er troen. Har den anden en frelsende tro, og er denne tro bibelske forankret i Faderen, Sønnen og Helligånden.

Det andet, sjælesørgeren skal iagttage, er det bibelske anliggende bag ordet ”forsyn”. Er samtalepartneren forankret i Guds omsorg også på ulykkens dag. Senkbeil nævner her et eksempel på ”Kate”, der som ung mor mister sin mand ”Tim” ved en pludselig ulykke. Da historien udfoldes, bliver vi klar over, at Kate er Senkbeils datter, og Tim er hans svigersøn og en del af deres nære familie. At lytte til den sjælesorg i lyset af Guds forsyn og Jesu kors, som Senkbeil giver i den situation, er gribende og tankevækkende.

Det tredje emne er ”hellighed”. Evangeliet er ikke blot, at Gud retfærdiggør synderen for Jesu skyld. Evangeliet er også, at synderen skænkes Jesu hellighed og renhed. Dette er først og fremmest en gave, Gud giver, men det er et krav, Gud stiller i sit kald til at leve et kristent liv.

Det fjerde punkt i den diagnose, som sjælesørgeren skal stille, er at være bevist om ordet ”omvendelse”. Her skildrer han en kompleks person, ”David”, hvis barndom var præget af en voldelig far og total mangel på kærlige relationer, og som udviklede et misbrug og en vrede, som prægede hans adfærd. Denne mand blev kristen, men hans kristne liv var præget af stadige kampe og tilbagefald. Det betød, at sjælesorg ofte var forbundet med skriftemålet, med nadveren og med en forkyndelse, som forankrede hans liv og tro i Jesu gerning som den, der retfærdiggjorde og helligede. For mig har disse fire pejlemærker været en enkel og dybgående hjælp i samtale med andre. De dækker over et bredt bibelsk materiale, og de er en god hjælp til at bevæge samtalen ind på et dybere spor.

Senkbeil konkretiserer dette i ti teser, som jeg kort vil gengive:

- 1) Al åndelig omsorg gives af Den treenige Gud gennem hans ord i tale og i synlig form (dåb og nadver).

- 2) Det er Gud, som heler og helbreder mennesket, og denne omsorg modtages ved tro.
- 3) Troen kommer i stand ved at høre Guds ord, som skaber, hvad det nævner.
- 4) Satan, verden og vores syndige natur vil bekæmpe disse bibelske sandheder, Derfor har sjælesørgeren brug for Guds ord og Åndens vejledning.
- 5) Sjælesørgerisk omsorg skal hjælpe den enkelte til at høre det ord fra Guds mund, det har brug for i en presset situation.
- 6) Sjælesørgeren lytter sig ind på det, som truer og angriber troen. Måske udtrykker den anden stærke følelser. Det kan være med til at afdække, hvad der egentlig bor inderst inde.
- 7) Vi døber ind i Jesu død og opstandelse til syndernes forladelse. Den daglige anger og tro er at leve i dåben.
- 8) Sjælesørgeren formidler Guds tilgivelse til den, der angret sin skyld, men den, der afviser at være skyldig og ikke omvender sig, kan ikke modtage skriftemålets tilgivelse.
- 9) Nadverens uddeling af Jesu legeme og blod til syndernes forladelse er et kald til at bevare og styrke det kristne liv.
- 10) Sjælesørgeren skal lære samtalepartneren at bede i tillid til Guds ord og løfte og skal velsigne dem i den treenige Guds navn.

På sin vis er der ikke så meget nyt over Senkbeils ti teser. Alligevel er det nyt for mig at få en profileret luthersk teologi anvendt i praksis i mødet med mennesker og i en konkret samtale med andre. De eksempler, der inddrages undervejs, er hentet fra et langt livs erfaring som præst og sjælesørger. Der er en hvile for sjælesørgeren i, at når Guds ord anvendes, har det en iboende virkekraft. Det er ikke min evne til at koble mellem tilhøreren og Bibelen, der er afgørende, men at Guds ord slippes løs, sådan at det kan virke i den, vi taler med.

Opsummering

Det vil føre for langt at skulle referere de enkelte kapitler. Nogle få antydninger. I et kapitel om skyld og skam betoner Senkbeil, at skyld og skam altid har været forbundet med menneskets liv uden for paradiset. Skylden må mødes med evangeliets ord om tilgivelse, skam må mødes med den renselse og helligelse, der er knyttet til evangeliet om, at Kristus ikke blot retfærdiggørelse, men også helligelse og forløsning. Skyld og skam er to sider af syndens væsen. Skyld er det, vi selv har forvoldt af ondt. Skam er det, som andre har forvoldt imod os, og er den personlige skam i forhold til Gud, enhver synder erfarer, når ens handlinger konfronteres med Guds hellige væsen.

I de fleste sjælesorgsbøger, jeg har læst, er skam en mellemmenneskelig reaktion, som afbødes ved anerkendelse. Denne pointe findes også hos Senkbeil. Men det er skammen i forhold til Gud, der er hans primære fokus i den sjælesørgeriske samtale. Derved får den større dybde, end hvis man kun fokuserer på det mellemmenneskelige problem.

Flere emner kunne nævnes, for eksempel kirkens kald til mission og evangelisation. Også her må den sjælesørgeriske omsorg ind i samtale og formidling, og den kristne menighed må integreres i den sjælesørgeriske helhed.

Jeg kunne godt tænke mig, at en sådan bog blev oversat til dansk, for som nævnt har jeg ikke kunnet finde bøger på skandinavisk, som udfolder sjælesorg på denne måde. Senkbeil forener sjælesorgens teologi med den praktiske anvendelse på en fin måde. Han inddrager ikke blot eksempler

fra sit præsteliv, men også fra hans opvækst på landet på en mindre gård. Kapitler i bogen kan med fordel inddrages som pensum i sjælesorg og praktisk teologi.